

LBRIS

We know
books

Giovanni Arpino

Parfum de femeie

Traducere din italiană de
SORIN MĂRCULESCU

HUMANITAS
fiction

I

Un muscoi auriu bâzâia de-a lungul ferestrei de pe palier, pereții miroseau a vopsea proaspătă, cu un viraj neașteptat muscoiul dibui din fericire aerul și identifică spațiul dintre geamurile întredeschise, dispăru. M-am dus și eu la geam ca să arunc mucul de țigară. Curtea de jos era goală, două palme sterpe de ciment în soarele de sfârșit de august. În depărtare, verdele uzat al colinelor de peste râu fumega sub un cer opac. Mi-am controlat cu mâinile boneta bine pusă pe frunte, nodul și linia corectă a cravatei, înainte de-a suna.

Ușa s-a deschis brusc de parcă femeia ar fi stat permanent la pândă în spatele ei.

Era o bătrânică incredibil de trandafirie, micuță, îmbrăcată în alb și gri, surâzând vibrând din toate zbârciturile ei pline de grație îmi făcu semn să intru. În spatele ei, întunericul unui coridor lung. Imediat am dat colțul în bucătărie, două scaune gata trase lângă masă.

„Ei, bravo bravo, ce punctual, e o plăcere, zău“, suspină ea fără să-și stingă surâsul, dând aprobator din cap, cu mâinile împreunate.

Mi-am spus numele și, cu precauție, mi-am așezat capela în echilibru instabil pe un genunchi.

„Dar ești încă aproape un copil, sfinte Dumnezeule“, se întristă ea închizând pe jumătate pleoapele și-am simțit

că roșesc. „Cine știe dacă un băiat ca dumneata o să aibă răbdare ca în situația asta... Dar să lăsăm: răbdare.“

Rămase în așteptare ținându-și răsuflarea, cu buzele ușor întredeschise peste dinții artificiali.

Atunci i-am spus că ofițerul îmi explicase la cazarmă toate amănuntele.

Cu zâmbetul stins, dădu iarăși aprobator din cap, mângâindu-și dosul mâinii drepte cu degetele slabe de la stânga. Avea mâini extrem de frumoase, străvezii ca foița de hârtie, în armonie cu ea, cu ambianța aceea imaculată, cu cele două flori din glastra de pe masă.

„Student, mi se pare. Singur la părinți?“

I-am spus câte ceva despre tatăl meu funcționar, despre mama și sora mea mai mică. Pe când îmi căutam cuvintele potrivite, cele trei chipuri familiare ieșiră o clipă din ceața lor obișnuită în care imediat după aceea s-au scufundat din nou cu blândețe. Mi-am precizat apoi vârsta, douăzeci de ani, și facultatea la care eram înscris, economie și comerț.

Vocea care-mi ieșea din gură mi se părea ciudată.

În replică, suspinul nu i-a fost de ușurare.

„Nu știi nimic despre tinerii de azi“, zise ea în fine eschivându-se. „Și nici pe el, pe el de dincolo, cu toată marea lui nenorocire, nu reușesc deloc să-l înțeleg. De vină o fi bătrânețea mea. Și pe urmă: are vreun rost să înțelegi? Să com-pătimești, asta da.“

Dar apucată parcă de o frenezie, se ridică iar în picioare și, surâzând, cu fața brăzdată de mișcări scurte și iuți: „Am cafea rece, vrei? Bună. Sau mai bine-o oranjadă? Să nu-mi spui că nu-ți place.“

Se învârtea în jurul ei. M-am gândit: o veveriță. M-am pomenit deodată cu paharul de cafea rece în mâini.

„Pot să fumez?“

Râse liniștit: „Te rog. Și el tot așa, o țigară după alta. Voi, bărbații.“

Pe-acel „el“ l-a acompaniat cu un scurt semn din degete la înălțimea umerilor ca pentru a semnala ființa ascunsă dincolo de întunericul coridorului.

Se liniști, împreunându-și mâinile ca să comenteze apoi: „Dar în definitiv pari băiat de treabă, da, da.“

Am continuat să ne privim, eu absolut decis să nu pun eu primul nici cea mai mică întrebare.

Până când: „Eu sunt mătușa“, se hotărî ea, coborând glasul. „El zice că sunt doar o verișoară, dar la drept vorbind sunt ca o mătușă, ba chiar mai mult, fiindcă cine a îngrijit-o pe biata maică-sa până a închis ochii, dacă nu eu? Spre norocul ei a răposat înainte de-a fi fost lovită de răul cel mai mare. Apoi totul a fost atât de greu, nimeni nu și-ar putea închipui. Până-n ziua nenorocirii îl cunoșteam puțin pe el. Mereu pe drum, colegii academie cazărmi. Pe urmă a trebuit să-i port eu de grijă, se vede că așa hotărâse soarta în Cer. Și s-au împlinit acum nouă ani, știi?“

Mi-am terminat cafeaua, am rămas cu paharul în mână. Sticla era încă rece.

„Nouă ani“, reluă ea într-un refren monoton, cu vocea ei tot mai subțire, „azi e nimica toată, dar la început: oh, nu vreau nici să-mi mai amintesc de început. Un tânăr ca el, să-și piardă ochii și o mână. Asta e: doar pentru că Dumnezeu nu vrea să fie nimeni mulțumit pe lumea asta. La manevre, jucându-se cu o bombă. Zic jucându-se pentru

că ce sunt, la urma urmei, manevrele în ziua de azi? Dă-mi mie paharul.“

„Mi-a explicat comandantul“, am zis eu.

Ca să mă adun fixam cu privirea dalele pardoselei. Luat câte patru ele alcătuiau un desen albastru, un soi de floare complicată pe fond alb. Prin perdelele transparente de la fereastră lumina se așternea pe florile acelea sub forma unei aureole, punându-le în relief gracilitatea.

„Un bărbat ca el“, urma vocea lent pe măsură ce încrețea și destindea zbârciturile de pe față. „Și destul de bogat, da. El bogat, eu deloc. Eu, rămășițele unei pensii de văduvă. Dar el: bogat. Nici patruzeci de ani. Sănătos ca un leu. Și singur pe lume.“

Am strivit cu atenție mucul în farfurioara pe care mi-o oferise în loc de scrumieră.

„Să vă meargă bine zilele astea, te rog“, mai zise ea. „Nu trebuie să-l lași niciodată singur. Știi asta, da? Și să ai răbdare, tinere dragă, răbdare, sfânta răbdare. Nu-l contrazice, nu discuta în contradictoriu, pentru Dumnezeu, dă-i totdeauna dreptate, indiferent că vorbește cu cap sau o ia razna. Singura salvare e să-i răspunzi mereu da. Da și iar da, domnule. Ai înțeles?“

„Sigur, doamnă.“

„Ciccio, soldatul care acum e la spital, însoțitorul lui până mai ieri, era un calabrez, un căpățânos, dar bun, ba chiar uneori cu un fel de viclenie. Dar și Ciccio ăsta: să se îmbolnăvească de tifos tocmai în zilele astea, în ajunul călătoriei. Ce zici, e-o întâmplare?“

„Și în cazarma noastră au fost trei cazuri de tifos“, am zis eu, observându-i brusc lipsa de interes.

Ochii apoși mă priveau, dar căutând parcă o imagine dincolo de mine.

Regăsindu-și abia un firicel de voce, se hazardă: „Rău e un cuvânt tare și n-aș vrea la drept vorbind să zic că este rău, dar e făcut dintr-o plămadă doar a lui, n-are nimic de împărțit cu oamenii ca noi. Chinul teribil ce i-a fost dat să pătimească, pesemne. Cam așa era și înainte de nenorocire, Doamne, de-ai ști cât a tras mama lui ca să-l crească. Și-apoi: durerea. Dar rămâne între noi, nu-i așa, tinere?“

„Mulțumesc, doamnă.“

Continua să mă privească cu sclipiri de duioșie și apoi de neîncredere bruscă, puse jos paharul, își netezi o dată și încă o dată manșetele rochiei, cu degetele ușoare întinzând cute invizibile.

Îi era teamă poate că vorbise prea mult.

Într-adevăr: „Pentru dumneata la urma urmei e și o vacanță frumoasă“, vru să adauge privind în altă parte, „cinci plus două cum ziceți, în definitiv e ca o săptămână de călătorie. Până la Neapole și fără cazarmă.“

Avea dreptate, așa că m-am străduit să pronunț încă o frază de încurajare.

„Bine, bine“, mă întrerupse ea cu o melancolie neașteptată, „acum du-te, e mai bine. Imediat afară sunt bucățile de postav. Pentru ceară. Pentru încălțăminte voastră militară. Și ușa din fundul coridorului. Dar ciocănește înainte. Întotdeauna să ciocăni înainte, cu el. Eu mai bine rămân aici. Doamne, iartă-mă, mă ia mereu gura pe dinainte.“

Mă și eliminase de pe orbita ei. Cu un cot proptit pe masă privea iarăși cele două flori din glastă, întinsese vârful degetelor de la mâna dreaptă ca să mângâie ușor și să controleze petală cu petală.

„Și să nu-i spui niciodată domnule căpitan, ci numai și numai domnule“, mi-a atras ea atenția tot în gol, fără să mă privească.

„O să-ți zic Ciccio. Îți place? La toți v-am zis mereu așa. Sau nu-ți convine? Ți se pare un nume de câine? Spune-mi dacă nu-ți convine. Să-mi spui.“

Mă poftise să șed și fața lui ciuruită era la mai puțin de un metru de mine. Ochelarii negri care-i ajungeau până pe tâmpile și mâna stângă vârâtă în mânășă aruncau reflexe slabe în penumbră. Zâmbetul se declanșa prompt, anulând instantaneu expresia acelei fețe care doar între linia părului și marginea ochelarilor apărea netedă, extrem de palidă.

Dinspre fereastră, dincolo de perdea, se simțea presiunea zgomotelor slabe ale străzii.

„Ți-e cald? Ai băut ceva dincolo? Vorbește. Ești student sau nu? Hai, dă odată din gură.“

Sfârși râzând.

„Da, domnule“, am zis eu.

Mâna dreaptă se întinse până la masa care ne despărțea, luă o țigară din toc. Înainte de a fi izbutit să-mi aprind chibritul, degetele i se mișcă cu rapiditate atâta cât să aprecieze distanța dintre buze și capătul țigării, acționară o brichetă, o stinseră și recăzură ca niște elitre extrem de elegante sfârșind prin a se închide pe mâna înmănușată din poale.

„Umblă pe jos? Îți place să umblă pe jos? Anul trecut am avut un Ciccio căruia nu-i plăcea absolut deloc. Incapabil. După o oră gâfâia rău. Pe când eu am mare nevoie să umblu pe jos. Aș istovi și-un cal. Voi credeți că știți să vă mișcați, dar puși la încercare: un chin“, râse el din nou expirând fum.

„Merg pe jos, da. La cazarmă...“

„Gata cu tâmpeniile de cazarmă“, m-a întrerupt el ridicând mâna. „Sau nu? Zi, zi.“

„Era ceva fără nici o importanță“, am replicat eu.

Se răsturnă dând frâu liber râsului până ce tusea îl obligă să-și reia poziția dreaptă pe divan. Cu o batistă își tamponă colțurile gurii.

„Minunat“, zise apoi dezvelindu-și dinții, „avem un Ciccio care gândește. Un Ciccio deștept. Ce mai, un student. De mult n-am mai avut altul la fel. Filozofia: o adeverată calamitate. Tu nu pari o calamitate. Pariez că știi să fii șmecher.“

„Nu totdeauna, domnule“, mi s-a părut că trebuia să răspund.

„Capricorn?“

„Nu. Vărsător“, am zis.

Fața i se strânse într-o grimasă.

„Vărsător și tu. Asta nu-i bine. Doi Vărsători împreună scot scânteii urâte. Nu vreau să știu decada. Pentru nimic în lume. Astupă-ți gura și nu lăsa să-ți scape decada.“

„Bine“, am răspuns.

Tuși slab: „Vărsător. Piemontez. Economie și comerț totuși. Și dat fiind că ești aici: umanitar. Nu te-nțeleg, Ciccio. Dar de ce-ar trebui să te mai și-nțeleg? Nu-i așa că n-avem nici o obligație reciprocă de a ne înțelege unul pe altul? Pentru o săptămână, cinci plus două: e de ajuns să știm să ne tolerăm. Și să umblăm pe jos repede. Corect?“

„Corect.“

„Ba nu“, reacționează el triumfător. „Și-ai să vezi ce fel de nu cu totul special. Și totuși mâine: la șapte. Aici. Apoi la gară, pe urmă Genova Roma Neapole. Cunoști?“

„Neapole nu.“

„Na-ți-o. Pân' la urmă tot o să-l conducem pe Vărsătorul ăsta de la economie și comerț într-un loc nou. Gata, gata să-mi pierd speranța“, surâse el dindărătul țigării prinse între dinți.

Din când în când vocea i se fisura în segmente mai ascuțite de silabe și accente.

„Nu știam că ne vom opri la Genova și la Roma, dacă am înțeles bine“, am îndrăznit eu.

„Ne vom opri? Cine-a zis că ne vom opri? Dacă o să am chef. Dacă o să mă-mpingă vreo toană. Ca să ne plimbăm, ca să ne distrăm altfel. Cinci zile plus două: ce, îți pasă cum ți le petreci? Ai fi vrut să chiulești un pic? Ne-așteaptă ceva curvulițe? Spune spune.“

„Nu. N-așteaptă nimeni. Ziceam așa.“

„Ciccio zicea așa“, începu să se ridice în picioare cu un căscat amplu.

Era foarte slab, o sârmă răsucită în sacoul și pantalonii care-i accentuau și mai mult subțirimea. Din gulerul cămășii tendoanele i se arcuiau ca niște cârlige ca să-i susțină capul.

Cu mișcări calme traversă camera, deschise dulapul și sticla, își umplu un pahar mare cu whisky golindu-l instantaneu pe jumătate. Scoase un suspin lung înainte de a-l da gata. Din întunericul înconjurător își făcu apariția o enormă pisică cenușie care se apropie de el fără zgomot. Se opri în fața lui, cu ondulații lente de coadă pe pardosea.

„Ăsta e Baronu“, explică el punând jos paharul. „Monumental, nu? Șase ani. Un colos. Castrat. Mă urăște de moarte, dar e nenorocire dacă nu-s acasă, dacă nu-mi aude glasul. Și când sunt caută mereu să mă scoată din sărite. N-a reușit niciodată, bietul Baronu.“

Jivina îl examina, cu botul ridicat, cu coada străbătută de un frison electric.

„Furios ca totdeauna, ei?“ făcu el aplecându-se cu o mișcare țeapănă. Mângâie pisica scărpinând-o pe ceafă între urechi. „Scârbă scopită. Delincventule asasinule. Măine plec. Să vezi la ce regim o să te pună cucoana. S-a zis cu carnea tocată. Grăsanule.“

Pisica tremura pufăind, i se smulse chinuit din mână și dispăru într-un ungher.

„Înțelege tot. Eu îl insult și el mă urăște. Sau invers“, râdea el.

De nu știu unde îi și apăruse în mână un baston de bambus scurt și flexibil.

Surâse dintr-odată melancolic, izbindu-și gamba cu vârful bastonului: „Nu-ți ascund că așa fi preferat un țăran, un muntean cu capul pătrat. Poate că tu o să fi înșă o variantă. Vom vedea. Ridică-te.“

Înainte să mă-ndrept spre ieșire, întinse bambusul, oprindu-mă. Mă atinse ușor pe umăr cu vârful.

„Dar ești scund. Nenorocire. Mai scund ca un pitic. Ce soi de vărsător corcit. Cum naiba o să mergem cu două compasuri diferite“, și înjură.

Mă parcurse iar cu bastonul de bambus de la umăr până la genunchi, strâmbând din gură. Mâna vârâtă în mânășă își găsisse un sprijin între primii doi nasturi de la haină.

„La naiba. Să încercăm.“

Deschise larg ușa dinspre coridor, dând brusc din picioare și înjurând îndepărtă cu un șut bucășile de postav din spatele ei. M-am apropiat și cu o mișcare rapidă și sigură mâna lui cu mânășă mi se strecură pe sub brațul drept. Am

simțit duritatea oaselor, încordarea nervilor, relieful pregnant de fier și piele care-i fixa proteza puțin mai sus de încheietura mâinii. N-a lipsit mult ca zdruncinătura neprevăzută să mă dezzechilibreze.

„Idiotule. Din ce naiba ești făcut? Din rumeguș?” făcu el oprindu-se. „Unde-ți închipui că mergem? În procesiune? Trebuie să umblăm, să umblăm. Trezește-te.”

Ne-am avântat pe coridor, cu pasul sincronizat și tot mai degajat. Cu umărul meu drept lipit de brațul lui, cu bastonul întins transversal ca să-mi măsoare genunchiul. La fiecare metru simțeam cum vârful de bambus îmi su-praveghează și-mi controlează piciorul în mișcare. După trei ture dus-întors se opri deodată.

„Nu merge. Dar deloc“, decretă el fără să-și retragă brațul de sub al meu. „Tu nu umbli. Doar îți târăști cele șaizeci de kilograme. Dacă nu-ți lași libere picioarele, aproape înțepenite pricepi?, îți pierzi fundul, ți-l lași la jumă de metru în urmă și te deșelezi după nici o jumătate de ceas. Nu ești la o înmormântare. Curaj. Împinge cu fesierul, ce Dumnezeu. Știi ce e fesierul? Ți-e frică să ți-l folosești?”

Am reînceput, și acum bastonul, la intervale regulate, i se învârtea de la genunchiul la spatele meu, controlându-mi-le în semicercuri rapide ritmate. La al cincilea parcurs am văzut o fâșie de lumină apărând de-a lungul ușii de la bucătărie și am înțeles că bătrâna încearcă să ne spioneze.

„Încă o dată. Și bate călcâiele de pământ. De ce ți-e frică? De parchetul dat cu ceară? Apasă pe călcâie, lasă urmă în ceară.”

Se opri pe neașteptate obligându-mă să mă aplec.

„Altceva“, zise el nemișcat, cu bastonul în sus. „Să nu miști aiurea capul. Mergi. Nu e nevoie să gândești. Gândești când stăm jos. Trebuie să pornești și să te oprești exact în ritm cu mine. Ai înțeles? Ceasornic. Și nici un balans de cucoană la plimbare.”

„Da, domnule“, am zis și nu știu cum am reușit să înghit un comentariu despre coridorul prea întunecos.

Eram din nou în camera sau poate biroul său, în ale cărui colțuri se vedeau diverse componente masive ale unei instalații stereo. Pisica pufăia profund de sub divan. La dulap, el umplu două pahare de whisky, până la gură, prezentându-mi brusc unul din ele cu dreapta întinsă în gol.

„Curaj.”

„Adevărul e că eu nu prea beau. Aproape niciodată“, am răspuns, luând paharul.

„Da? Puțin îmi pasă. Cinci zile plus două: cu mine o să bei. Cât nu, deșartă-l undeva. Chiar și-n buzunar. Numai să nu observ eu“, râse el fără nici un sunet.

Am sorbit un pic, apoi cu toate precauțiile, întorcând brațul, am încercat să pun paharul pe masă.

„Stop, Ciccio. Faci pe șmecherul?“ surâse el liniștit în mijlocul camerei. „Nu cu mine, băiete. Niciodată cu mine. Isprăvește-l, acum. Și dă-mi-l înapoi gol. Un whisky de doisprezece ani, nu-i de glumă.”

Am mai băut, stând și eu în picioare la câțiva pași de el. Încercam să nu-l privesc, profitând de penumbra care-l făcea parcă transparent. Figura i se estompase în sus, o peli-culă gri fără nici o geometrie.

„Arde?”

„Nu, domnule“, am răspuns.

„Ești slab. Scândură. Oase prea ascuțite. O să mă umplu de vânătași plimbându-mă cu tine. Am să te-ngraș cu